

IKIZAMINI CY'IKINYARWANDA GISOZA IGIHEMBWE CYA MBERE 2024-2025

UMWAKA WA GATANU W'AMASHURI ABANZA.

AMAZINA: ISHURI:

UMWANDIKO: URUMURI N'UMWIJIMA

Umunsi umwe izuba ryahuye n'umwijima, riti « mbese nka we uba ushaka iki mu gihugu, ntuzi ko abantu bose bakwanga, ibintu byose bikugaya? Impamvu yo kwibonekeza uyikura kuki, wahura n'izuba nturive imbere? Ibintu byose ni jye byifuza ni jye bicikira, ni jye bikunda. Ndatunguka byose bikampa impundu. Inka zikahuka, umugenzi agafata inzira, umuhinzi akajya mu murima, inyoni zikabyuka. Nka we se weguye ujya he? » Umwijima uti « shyuuuu! Ibyo uvuze Zuba ubitewe n'iki? Ugize ngo uranduta kandi ari jye waguhaye izina? Iyo ntaba umwijima ni nde wari kumenya yuko uri izuba? Ukwikuza kwawe kwaguhimbiye ikinyoma ngo ukundwa n'ibintu byose! Jyewe ndakwanga, nanga abikuza, kandi n'ibintu byose birakwanga, kubera icyocyere cyawe cyabimaze kibibabura. Uretse n'ibyo nta kintu kigukunda wampaho umugabo. Niba utanyuzwe, cyo tujye kureba ikidukiranura umva ko wikuza ngo uranduta, undutisha iki? Ko ushaka abagenzi, ntabaho bacyurwa na nde mu icumbi, abahinzi baruhuka gihe ki? Si jye ubacanira indaro ngahemba abakozi, kandi nkabaruhurira bakaryama? Ngo tugende turebe icyatumara impaka. » Biragenda, umwijima ubona impyisi, ubwira izuba uti « ndaguha abagabo batatu, uwo mu nyamaswa ni uyu. Hasigaye uwo mu nyoni n'uwo mu bantu. Cyo wa mpyisi we ntubere, niba ukunda izuba bivuge, niba kandi ari jye ukunda ubivuge. » Impyisi iti « ge nikundira umwijima! » Umwijima uti « ntakubwira Zuba yuko ukwikuza kwawe kwaguhimbiye ibinyoma! Uwo ni uwa mbere! » Izuba riti « hoshi va aha nta rubanza rwo gucibwa n'impyisi! » Biragenda bisanga igihunyira. Umwijima uti « cyo na we nyoni dukize kandi imanza zacu ntiziruhije, ni ukwihitiramo. Ari izuba ari jye, ukunda ikihe? » Igihunyira kiti « kera nari mfite amaso meza, ubwo muruzi yahindutse imituku ni izuba. Ryayarashemo impiru, iyo ntakugira riba ryarampuhuye! » Umwijima uti « ntiwumva kwikuza kubi! Hoshi dusange abantu noneho ugende ubwerabwera! » Biragenda bihura n'umujura ati « izuba ni umwanzi wanjye, ndubaka rigasenya. Naho wowe, ngukundira yuko ntunga ngatunganirwa. » Umwijima uti « ahooo! Sinakubwiye ko nta mukunzi ugira; ari wowe ubwawe wikunda, ukikuza. Reba rero aha amaboko make aterera imico myiza, none mba nkwiwunye. Shyuu, ukava iwanyu mu ijuru ngo uzanywe no kunyirataho! » Izuba riracemerwa. Rigiye kugenda, agacurama kati « umwijima waguhenze ubwenge, abagabo waguhaye ni inshuti zawo gusa, genda wange abo bagabo, uguhe abandi. Nukumpaho umugabo mu nyoni ntuzange, kuko nguruka; nukumpaho umugabo wo mu nyamaswa urashime, kuko nonsa abana nka zo. Umugabo wo mu bantu, ushime umukannyi ubarira impu n'inkanda, ni we wanga umwijima. » Izuba riragaruka ribwira umwijima riti « abagabo wampaye ndabanze, mpa ahubwo abandi. Nuramuka wanze, ntunsindirira aha tuzagera

Biragenda no ku Mana, birapfukama biraramya biti « Nyagasani, dukiranure : utubwire urusha undi akamaro.» Imana iti « mwembi mugira akamaro, ntakitagira akamaro ndema! Ubwiza bw'umubiri bugaragazwa n'izuba, ariko umutima witonda ukagaragazwa n'umwijima ni cyo gituma bamwe barata ubwiza ku manywa, mu ijoro bagakora bupyisi, bakaba inyamaswa mu zindi. Nimugende muturane. Kandi nimugirirana izima, uzashobora kwimura undi azamwimure, nabinanirwa mubane.» Izuba rikura ubwatsi, riherako rigerageza kwirukana umwijima. Umwijima uhungira mu nsi. Izuba rituma ku muriro ngo ujye urifasha kwirukana umwijima. Nuko bacana, umwijima ugahunga, umuriro wahwama umwijima ukigarukira. Izuba rikurukira hejuru rigatuma imuri hose, ryahita umwijima ukarituruka inyuma. Ngaho aho byaturutse ko umwijima uhunga urumuri.

IGICE CYA MBERE : KUMVA UMWANDIKO 10.

1.Vuga umutwe w'uyu mwandiko.

2.Vuga impamvu izuba rya vuga ko ariyo ibintu byose bikunda.

3.Kubera iki umwijima wabwiye izuba ko ryikuza?

4.Vuga amazina y'abagabo batatu umwijima n'izuba byagiye kubaza ngo babikiranure

5.Vuga uko Imana yakiranuye Izuba n'Umwijima.

6.Hitamo igisubizo kiricyo ugendeye ku mwandiko wandike inyuguti./6

I.Ndatunguka byose bikampa impundu. bishatse kuvugako:

A)Izuba ritunguka abantu bakishima bonyine.

B) Izuba ritunguka inyamaswa zikishima zonyine

C) Izuba ritunguka abameshe imyenda bakishima bonyine.

D) Izuba ritunguka ibintu byose bikishima.

II.Hoshi va aha nta rubanza rwo gucibwa n'impfisi.Bisobanurako

- A)Impfisi ifite ubwenge bwishi yabasha guca urubanza
- B)Impfisi yize amashuri menshi yabasha guca urubanza
- C)Impfisi ntabwenge igira bwo guca urubanza
- D)Impfisi ntabwenge ariko yashobora guca urubanza

III.Biragenda bihura n'umujura ati «izuba ni umwanzu wanjye».kubera ko:

- A)Umujura akunda kwiba ku manywa hariho izuba.
- B) Umujura akunda kwiba nijoro hariho umwijima.
- C) Umujura akunda kwiba nijoro hariho izuba.
- D) Umujura akunda kwiba nijoro hariho izuba.

IV.Reba rero aha amaboko make aterera imico myiza, none mba nkwiwunye. bishatse kuvuga ko.

- A)Iyo ngira imbaraga mba ngukubise
- B) Iyo ngira imbaraga mba nkubabariye.
- C) Iyo ngira imbaraga mba nguteje abana banjye.
- D) Iyo ngira imbaraga tuba tuguteraniyeho .

V.Uyu mwandiko uratwigisha iki?

- A)Kubahana kuko buri muntu agira Umumaro.
- B)Guhora turwana kuko tutanganya ingufu tukareba utegeka undi.
- C)Tugomba kubaha abantu bakuru gusa
- D) Tugomba kubaha abarimu gusa.

VI. Izuba riracemerwa.Bishatse kuvuga

- A)Izuba ribura icyo rivuga ,rirashwarwa
- B)Izuba rira vuga cyane
- C)Izuba riratongana
- D)Izuba riritonda cyane ,risaba imbarabizi.

7. Simbuza amagambo aciyeho umurongo imbusane ukuye mu mwandiko./5
a.Ku ishuri batwigishijeko tutagomba kwigira ahantu hari urumuri rwishi cyane.

b.Mbese nka we uba ushaka iki mu gihugu, ntuzi ko abantu bose bagukunda?

c.Umugabo wo mu bantu, ugaye umukannyi ubarira impu n'inkanda, ni we wanga umwijima.

d.Rigiye kuza, agacurama kati «umwijima waguhenze ubwenge».

e. Nuko bazimya umuriro umwijima ugahunga, umuriro wahwama umwijima ukigarukira.

II. IGICE CYA KABIRI :IKIBONEZAMVUGO

8.Vuga umumaro w'amagambo aciyeho umurongo./6

a. Ababyeyi n'abana babo bagiye guhaha ibiribwa ku isoko.

Ababyeyi n'abana: _____

bagiye guhaha: _____

ibiribwa : _____

b. Ibi bishyimbo na biriya bijumba byahinzwe na Papa na Mama.

Ibi bishyimbo na biriya bijumba _____

Byahinzwe _____

Papa na Mama _____

9. Tanga inteko z'amagambo aciyeho akarongo: amanota 9

a. Abanyeshuri bazi ubwenge biga ku ishuri ryiza.

Abanyeshuri:

Ubwenge:

Ku:

b. Mu Rwanda tugira ibikorwa byinshi.

Mu:

Ibikorwa:

c. kurya no kuryama bitera ubuzima bwiza cyane.

Kurya:

Ubuzima:

d. Ihene nyinshi zirona mu imirima y'abaturage.

Ihene:

Imirima:

10.Vuga ubwoko bw'amazina aciyeho umurongo: amanota 13

a.Kigali ni umurwa mukuru w'u Rwanda.

Kigali:

W':

b. I Rwamagana hahingwa ibijumba byinshi byo guteka.

I:

Byinshi:

Byo:

c. Ibyinshi turabisanga mu kigo cya Rukomo.

Ibyinshi:

Cya:

d. Kurya no kuryama bitera ubuzima bwiza cyane.

Kurya:

No:

e. Njye mvuye guhinga ibishyimbo byo guteka.

Njye:

Guhinga:

f. Ni iki gitera imbaraga nke mu buzima?

Iki:

Nke:

11. Tanga uturemajambo n'amategeko y'igenamajwi byakoreshejwe kuri aya magambo: amanota 14.

a. imyate:

b. umwenge:

c. abana:

d. imbaho:

e. impapuro:

f. inyoni:

g. imfunguzo:

12. Hindura mu ngiro nkora cyangwa ntega : amanota 3

a. umushoferi yagonzwe n'imodoka ye.

.....

b. Batamuriza araboha imisatsi .

.....

c. Mukiza yahanwe n'umwarimu wabo.

.....

13. Shyira inshinga iri mu dukubo mu bindi bihe bikuru: amanota 3.

a. Umuzamu (kurinda) ikigo mu masaha yose.

Indagihe:

Inzagihe:

Impitagihe:

14. Shyira inshinga iri mu nteruro mu bindi bihe bikuru: amanota 4.

a. Abanyeshuri batsinda ikizamini cya Leta.

Impitagihe:

Inzagihe:

b. Abagabo bazahahira ingo zabo.

Indagihe:

Impitagihe:

15. Koresha mu nteruro amagambo aboneka mu nteko zikurikira maze uceho akarongo: amanota 4.

a. inteko ya 4:

b. inteko ya 9:

c. inteko ya 13:

d. inteko ya 15:

16. Koresha mu nteruro ubu bwoko bw'amagambo bukurikira: amanota 3.

a. ntera:

b. inshinga idatondaguye :

c. ikinyazina mbaza:

IV. UBUVANGANZO

17. Koresha imvugo yabugenewe ku magambo aciyeho akarongo: amanota 5.

a. Umwami amaze gupfa.

Gupfa:

b. inka nizimara kuryama mutangire mukame.

Nizimara kuryama:

Mutangire mukame:

c. Amata yaraye ntanyobwa n'umugore uvukana na data.

Amata yaraye:

Umugore uvukana na data:

18. Sakwe! sakwe! Amanota 3.

a. Sakuzanya n'uwo muri kumwe.

.....

b. Nyirabyuma ndashya umugongo.

.....

c. Nagutera icyo utazi utabonye?

.....

19. Uzuza iyi migani ikurikira: amanota 2

a. Agapfa kaburiwe

b. Amafuti y'umugabo

20. IHANGAMWANDIKO: Amanota 10.

Andikira ibaruwa nyogosenge utuye I Kigali umusaba kuzagusura mu kiruhuko kugira ngo umwereke uko wakoze mu kiruhuko.

Andika mu mazina ya KAGABA Yohana.